

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-113

05.02.2016

Міністру закордонних справ України

КЛІМКІНУ П.А.

Шановний Павле Анатолійовичу!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит народного депутата України Деркача А. Л., оголошений на засіданні Верховної Ради України 5 лютого 2016 року, для розгляду і надання відповіді автору запиту і Верховній Раді України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 20 арк. у 1 прим.

З повагою

В. ГРОЙСМАН

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

Міжфракційне депутатське об'єднання
«На захист порушених конституційних прав
громадян та проти політичних репресій
«ЗАБОРОНЕНО ЗАБОРОНЯТИ»

№ 357/1-26

від «02» лютого 2016 р.

Голові
Верховної Ради України
Гройсману В.Б.

Голові Адміністрації
Президента України
Ложкіну Б.Є.

✓ Міністру
закордонних справ України
Клімкіну П.А.

Міністру юстиції України
Петренку П.Д.

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

*Щодо приведення роботи органів влади України
у відповідність до Конституції України
та європейських стандартів у сфері прав людини
у зв'язку із намаганнями під гаслами боротьби
з корупцією порушити право на особисте
життя громадян України і право на персональні
та конфіденційні дані*

У зв'язку з вивченням фактів порушення Конституції України, законів України та міжнародних зобов'язань України, які мали наслідком порушення прав людини та конституційних прав громадян України міжфракційне депутатське об'єднання «На захист порушених конституційних прав громадян та проти політичних репресій «Заборонено забороняти» наголошує на невідповідності роботи органів влади України зі структурами Європейського Союзу (ЄС). Ця невідповідність має кілька аспектів:

1. Взяття зобов'язань, які суперечать нормам Конституції України, як акту прямої дії, а також європейським стандартам у сфері прав людини;
2. Виконання органами влади України в рамках різних аспектів євроінтеграції більшого обсягу зобов'язань, ніж це було взято Україною в рамках міжнародно-правових актів укладених з ЄС.

В даному випадку предметом розгляду є Закон України «Про запобігання корупції», який позиціонується як прийнятий з метою ліквідації корупції в країні і як такий, прийняття якого вимагав ЄС для отримання Україною безвізового режиму.

У той же час цей закон цілою низкою своїх норм вступає в протиріччя з Конституцією України, чинним законодавством та міжнародними зобов'язаннями України у сфері захисту прав людини. Такі норми містяться в ст. 1.1.14, ст. 3.1.3, ст. 12.1.2, ст. 46.1.2-11, ст. 46.3, ст. 47.1.3, ст. 50.1-3, ст. 52.2 цього закону. Дані норми вимагають обов'язкового електронного декларування майна і доходів з їх розміщенням у відкритому цілодобовому доступі в «Єдиному державному реєстрі декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на офіційному веб-сайті Національного агентства» з «можливістю перегляду, копіювання та роздруковування інформації, а також у вигляді набору даних (електронного документа), організованого у форматі, що дозволяє його автоматизоване оброблення електронними засобами (машинозчитування) з метою повторного використання» отриманих від широкої групи суб'єктів - громадян України, об'єднаних в правову категорію «особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування » (далі - ОУВДМС) та членів їх сімей (ст. 47.1 Закону України «Про запобігання корупції»).

Така норма є по суті дискримінаційною по відношенню до ОУВДМС позбавляючи їх цілого спектру цивільних прав, і в першу чергу права на недоторканність особистого життя (право на приватність) і захист персональних даних (ст. 32 Конституції України), а також опосередковано впливаючи на рівність прав всіх громадян України закріплене в ст. 21 Конституції України та ст. 1 і 7 Загальної декларації прав людини (1948 р). Перебування особи в будь-якому офіційному статусі, в тому числі і статусі ОУВДМС або державного службовця не позбавляє і не обмежує його права як людини, у тому числі і на захист з боку міжнародних органів, як це вказав Європейський суд з прав людини у справі *Косіек проти Німеччини 1986* (п. 35-36).

Можна виділити два міжнародно закріплених права людини, які явно порушуються з прийняттям цього закону: право на недоторканність особистого життя і право на захист персональних і конфіденційних даних.

Перше з цих прав - **право на недоторканність особистого життя (право на приватність)** було вперше визнано на міжнародному рівні в рамках *Загальної декларації прав людини* (1948 р): «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань» (ст. 12), а пізніше закріплено в *Пакті про громадянські і політичні права* (1966 р) (далі - МПГП) «1. Ніхто не може зазнавати безпідставного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію. 2. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань» (ст. 17). В рамках *Європейської конвенції про права людини та основні свободи* (1950 р) (далі - ЄКПЛ), яка також захищає право на особисте життя, на відміну від МПГП дається ряд винятків для обмеження права на особисте життя: «Не допускається втручання з боку публічних властей в здійснення цього права, за винятком випадків, коли таке втручання передбачено законом і необхідно в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки та громадського порядку, економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або захисту прав і свобод інших осіб» (ст. 8.2).

В рамках документів ЄС право на особисте життя закріплено в *Хартії ЄС про основні права* (2000 г.): «Кожен має право на повагу до її особистого і сімейного життя, свого житла і своїх повідомлень» (ст. 7). Безпосередньо щодо державних службовців її реалізація відображена в Модельному кодексі поведінки державних службовців, підготовленому в Комітеті Міністрів Ради Європи 2000 (10) де показано співвідношення права державного службовця на особисте життя і декларуванням ним інформації про себе та свої доходи: «Повинні бути вжиті всі необхідні заходи для належного забезпечення поваги до приватного життя державного службовця; відповідно, заяви, передбачені в цьому Кодексі, повинні залишатися конфіденційними» (ст. 17). В рамках автентичного тлумачення цієї статті зазначено, що принцип поваги права на особисте життя державного службовця не є абсолютним. Але його обмеження, у тому числі щодо конфіденційності заяв, можливо лише в рамках кримінального розслідування або дисциплінарних заходів (п. 82). Але при цьому не йдеться про його обмеження в рамках превентивного заходу без

вчинення злочину - розголошення декларації державного службовця через сайт з відкритим доступом.

Потрібно відзначити, що такий найважливіший європейський міжнародний акт у сфері протидії корупції, як *резолуція Комітету Міністрів Ради Європи 97 (24) «Про двадцять принципів боротьби з корупцією»* (1997 р) зобов'язує держави створити дієву процедуру аудиту в протидію проявам корупції (принц. 12) і забезпечити свободу отримання і поширення ЗМІ інформації пов'язаної з корупційними справами (принц. 16). Але при цьому така свобода повинна бути обмежена лише «потребами демократичного суспільства», тобто мова йде про збереження права на особисте життя публічних осіб навіть у світлі боротьби з корупцією. У свою чергу документ ЄС «Десять принципів для поліпшення боротьби з корупцією в приєднуються державах, державах-кандидатах та інших третіх державах» (2003 р) зобов'язує державних службовців розкривати свої доходи (принц. 4), але знову таки не передбачає опублікування цих даних у відкритому доступі, перегукуючись з правом на недоторканність особистого життя.

У рамках практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) зазначено, що в понятійний обсяг права на недоторканність особистого життя входить також вся проблематика справ, що стосується збору, зберігання, використання та надання доступу до інформації про особисте життя людей. Причому навіть тоді, коли дані стосуються професійного життя людини, тому що, на думку Суду, немає причини, через яку сфера професійних відносин мала б бути виключена зі сфери особистого життя (справа Ротару ..., п. 43; справа Турек ..., п. 100-117; професійна сфера входить в область особистого життя також, наприклад, в контексті законодавчого обмеження можливості влаштування на роботу в приватному секторі для певної категорії осіб, справа Сидабрас і Джаутас (Sidabras and Dziautas) проти Литви від 27.07.2004 р, скарги 55480/00 і 59330/00, п. 33-63, справа Райніс і Гаспаравічус (Rainys і Gasparavicius) проти Литви від 07.04.2005 р скарги 70665/01 і 74345/01, п. 31 -38, де йшлося про дискримінаційне звернення (ст. 14 у зв'язку зі ст. 8 ЄКПЛ) по відношенню до колишніх співробітників КДБ). Додатково також інформація, що має публічний характер, може входити в сферу особистого життя, якщо систематично збирається та зберігається владою, особливо, коли стосується подій з далекого минулого (справа Ротару., П. 43; справа Сегерстед-Віберг ..., п. 77). Входить сюди також право на захист доброго імені та репутації, що порушуються внаслідок збору та оприлюднення владою персональних даних, наприклад в контексті процедури люстрації (справа Турек ..., п. 110).

Повага до особистого життя людини вимагає, щоб влада забезпечила те, що до персональних даних не матимуть доступ треті особи, якщо немає

обґрунтованої необхідності (справа Z. проти Фінляндії від 25.02.1997 р, скарга 22009/93, п. 95). Отже, ситуація, в якій розкриваються конфіденційні дані, є втручанням в право на особисте життя людини, яке, щоб бути допустимим, має виконувати умови обмежує клаузули, де особливе значення знову матиме приведення в рівновагу пропорції між суспільним інтересом і правом на повагу до приватного життя людини (справа MS проти Швеції від 1998 п. 36-44). Однак, як, приклад, ухвалив Суд у справі Z., розкриття персональних даних заявниці разом з інформацією про те, що вона є зараженою вірусом ВІЛ, в мотивувальній частині вироку суду, який стосувався її чоловіка, не було обґрунтовано ніякими переконливими доводами, а тим самим, порушило гарантії ст. 8 ЄКПЛ (справа Z. проти Фінляндії від 25.02.1997 р, скарга 22009/93, п. 113).

Іншу категорію становитимуть скарги, в яких заявники стверджували, що їхнє право на приватність, що гарантується в ст. 8 ЄКПЛ, було порушено тим, що дані держави-сторони не вжили достатніх дій для забезпечення ефективного захисту перед розповсюдженням без згоди заявників інформації про їхнє особисте життя або також їх зображення. Тобто полягають у відповідному збалансуванні права на повагу до особистого життя і свободи вираження. Європейський Суд постановив, що громадська думка має право на інформацію, що в деяких особливих обставинах, що особливо стосуються політиків, може дійти до обмеження навіть права на приватність публічних осіб, як це було у справі Едітіонс Плон; проте такі обмеження не є обґрунтованими, якщо інформація жодним чином не стосується політичної чи громадської дискусії, а служить виключно для задоволення цікавості (справа Едісьон Плон (Editions Plon) проти Франції від 18.05.2004 р, скарга 58148/00, п. 53). Жодним іншим чином викладання у відкритий доступ декларацій сотень тисяч громадян України, які підпадають під категорію «особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та члени їх сімей» пояснити не можна, так як практичний ефективний контроль і обробку такого обсягу інформації здійснити не можливо.

Щодо другого права (**права на захист персональних даних**), воно захищене в Європі в рамках цілого ряду конвенцій («Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» (1981 р.), документів («Керівні принципи, що регулюють захист приватності і транскордонні потоки персональних даних» ОЕСР (1980 г.), «Керівні принципи стосовно комп'ютеризованих баз персональних даних», прийнятих ГА ООН (1990 р) та актів ЄС. В рамках документів ЄС воно закріплене в Договорі про функціонування ЄС (1957 р) ст. 16, Договорі про ЄС (1992 р) ст. 39 та розкрито в Хартії ЄС про основні права (2000 р.): «1. Кожен має право на захист

належних до нього персональних даних. 2. Ці дані повинні оброблятися добропорядно, у встановлених цілях і за наявності згоди зацікавленої особи або інших правомірних підстав, передбачених законом. Кожен вправі отримувати доступ до зібраних відносно нього даними і добиватися усунення в них помилок. 3. Дотримання цих правил знаходиться під контролем незалежних органів»(ст. 8). Другий пункт даної статті цікавий передбаченим правом на виправлення помилки в персональних даних, що суперечить передбаченому в Україні кримінальному покаранню за подачу неправильних даних у декларації.

Українське законодавство трактує поняття **«персональні дані»** дуже широко і без явної конкретики: «відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована» (ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» (2010 р.). І всі вони є особистим нематеріальним правом будь-якої особи (ст. 8.1 Закону України «Про захист персональних даних» (2010 р.). Крім того, згідно з Конституцією України «проголошено право людини на невтручання в її особисте життя. Крім того, не допускається збирання, зберігання, використання, поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди» (ст. 32 Конституції України). По суті, сам по собі реєстр декларацій осіб, який створюється при Національному агентстві і публікується ним у відкритому доступі (ст. 47.1 Закону України «Про запобігання корупції») за загальним правилом може розглядатися як база персональних даних з поширенням на дані, які в ній знаходяться принципів закону «Про захист персональних даних». Але, в той же час, **зміни** в закон «Про захист персональних даних» вивели «персональні дані, зазначені у декларації про майно, доходи, витрати и зобов'язання фінансового характеру, оформленій за формою і в порядку, встановленому Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції"» (ст. 5.3 ЗУ «Про захист персональних даних» (2010 р.)) з категорії «інформації з обмеженим доступом» і відповідно об'єкта захисту цього закону. Хоча при цьому, в цьому ж законі визначено, що «не є конфіденційною інформацією персональні дані, що стосуються здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень» (ст. 5.2). Тобто, лише інформація стосується безпосередньо здійснення управлінських і владних функцій на посту, але ні як, не більше іншого обсягу інформації, яка фактично **звужена** Законом України «Про запобігання корупції» до «відомості відносно реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номери паспорта громадянина України, місця проживання, дати народження фізичних осіб, відносно яких зазначається інформація в декларації, місцезнаходження об'єктів, які наведені в декларації (крім області, району, населеного пункту, де знаходиться об'єкт)»

(ст. 47.1), які визначаються «інформацією з обмеженим доступом та не підлягають відображенню у відкритому доступі».

Згадана вище *Конвенція № 108 Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних»* (1981 р.) визначила метою свого визначення «забезпечення на території кожної сторони для кожної особи, незалежно від її громадянства або місця проживання, дотримання її прав і основоположних свобод, зокрема її права на недоторканість приватного життя, у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, які її стосуються»(ст. 1). Відповідно Конвенція чітко і не двозначно визначає персональні дані, як частину права на недоторканність особистого життя, передбачаючи їх відповідний захист. Аналогічним є і підхід *Директиви 95/46/ЄС про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних та про вільний рух таких даних* - «держави-члени повинні захищати основні права і свободи фізичних осіб, і, зокрема, їх право на недоторканність приватного життя по відношенню до обробки персональних даних» (ст. 1.1), зв'язавши це безпосередньо зі ст. 8 ЄКПЛ та заборонаю зменшення правового захисту у зв'язку з обробкою **персональних** даних (п. 10).

У свою чергу *Європейський суд з прав людини* (ЄСПЛ), розглядаючи проблему особистого життя в своїй практиці зазначив, що «суд не вважає можливим або необхідним намагатися дати вичерпне визначення поняття "приватне життя". Однак було б надмірним обмеженням зводити це поняття до "внутрішнього кола", в якому окрема особа могла б жити своїм особистим життям на власний вибір, і повністю виключати зовнішній світ, що не охоплений цим колом. Повага до приватного життя повинна також включати певною мірою і право встановлювати і стосунки з іншими людьми.

Крім того, здається, немає принципових підстав сприймати це розуміння "приватного життя" як таке, що виключає діяльність професійного і ділового характеру, оскільки, зрештою, саме у ході свого трудового життя більшість людей має значну, якщо не найбільшу можливість розвивати відносини з зовнішнім світом. Такий погляд підтримується тим, що, як правильно підкреслила Комісія, не завжди можна чітко відрізнити, який з видів діяльності особи становить частину її професійного або ділового життя, а який – ні» (Справа *Німіц проти Німеччини*. Рішення від 16 грудня 1992 р. (№ 251В)).

Серед принципів захисту даних згідно Конвенції № 108 Ради Європи визначено, що бази персональних даних мають «зберігатися для визначених і законних цілей та не використовувати в спосіб, що не сумісний із цими цілями» (ст. 5b). У той же час **мета** визначена Законом України «**Про запобігання корупції**» по суті є аморальною, апріорі ставлячи під підозру всіх осіб, об'єднаних поняттям «особи, уповноважені на виконання функцій держави або

місцевого самоврядування», і обмежуючи їх право на особисте життя і персональні дані. По суті цим порушується ще одне з ключових прав Європейської конвенції про права людини - право обвинуваченого в кримінальному злочині на невинуватість (ст. 6.2), оскільки особа обмежується в правах виходячи з того, які функції в суспільстві воно виконує.

Крім того, Закон України «Про запобігання корупції» передбачає і розголошення даних, які відносяться Конвенцією № 108 Ради Європи до категорії «особливих даних», які не підлягають автоматизованій обробці - даних щодо статевого життя (ст. 6). Закон України відносить до «членів сім'ї» також «інших осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі» і вимагає від них надання даних про себе, які будуть внесені в декларацію, яка в свою чергу будуть виставлена на сайті Національного агентства у відкритому доступі. *Такі дії явно можна розглядати як розкриття даних щодо статевого життя, що чітко заборонено до автоматичної обробки згідно Конвенції № 108 Ради Європи і цією ж конвенцією заборонено їх автоматична обробка також «до персональних даних, що стосуються засуджених в кримінальному порядку».*

У справі *Фішера* Суд ЄС підтвердив, що принципи поведінки з персональними даними, які зафіксовані в Директиві 95/46, внаслідок їх впровадження в національне законодавство держав-членів Євросоюзу, є загальними принципами права Співтовариства (справа С-369/98 *Королева проти Міністра сільського господарства, рибальства і продовольства, на стороні Тревор Роберт Фішер і Пенні Фішер*, рішення від 14 вересня 2000 г.). А в іншій справі Суд ЄС також вказав, що норми Директиви ЄС 95/46 мають пряму дію, тобто приватна особа може робити на них посилання в національних судах, щоб виключити застосування несумісних з цими положеннями норм внутрішньодержавного права (справа С-465/00, С-138/01, С-139/01 *Аудитори та ін. проти Австрійської радіомовної компанії*, рішення від 20 травня 2003 року).

Крім того, **обов'язок розміщення декларації ОУВДМС у відкритому доступі порушує так само і права третіх осіб**, які не є ОУВДМС або навіть членами їх сімей. Так, у Законі передбачено розміщення інформації про **нерухоме майно, що перебуває в оренді або спільній власності**: «у разі якщо **нерухоме майно перебуває у спільній власності, про усіх співвласників такого майна вказуються відомості**, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, або найменування відповідної юридичної особи із зазначенням коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців. У разі

якщо нерухоме майно перебуває в оренді або на іншому праві користування, про власника такого майна також вказуються відомості, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, або найменування відповідної юридичної особи із зазначенням коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (ст. 46 п. 1.2) Закону України «Про запобігання корупції»). У цьому контексті потрібно згадати практику Європейського суду з прав людини, який зазначив, що право на недоторканність особистого життя включає повагу до його житла. При цьому, визначаючи поняття будинку, Суд також вирішив, що «будинком зазвичай буде місце, фізично певний простір, в якому розвивається особисте і сімейне життя. Людина має право на повагу свого будинку не тільки в значенні реального фізичного простору, але також на спокійне ним користування» (справа Прокопович ..., п. 36). Обсягом поняття будинок можуть бути також охоплені приміщення, що мають службовий характер (справа Демадес (Demades) проти Туреччини від 31.07.2003 р, скарга 16219/90, п. 32).

Дуже широким є список осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». У першу чергу він оперує вкрай широким поняттям «особи, Уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», визначення якому надається в ст. 3 і включає в себе осіб від Президента України, народних та місцевих депутатів, державних службовців, суддів, прокурорів і до поліцейських та «військових посадових осіб Збройних Сил України... та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби» (ст. 3.1), а так само «посадові особи юридичних осіб публічного права» (ст. 3.2а). З певними застереженнями ці особи можуть підпадати під визначення «публічних посадових осіб» згідно Конвенції ООН проти корупції (2003 г.) або «посадової особи» згідно Кримінальної конвенції Заради Європи про боротьбу з корупцією (ETS 173) (1999 р.) та Конвенції про боротьбу з корупцією, яка зачіпає посадових осіб Європейських Співтовариств або посадових осіб держав-учасниць (1997 р.). Але до цієї категорії прирівняні й відповідно і на них поширюється дія Закону також: 1. Особи, які «надаються публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом)» (ст. 3.2б) і 2. особи, «які не є службовими особами та які виконують роботи або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією» (ст. 3.3.). Тобто, на практиці дія цього закону поширюється на будь-яку фізичну/юридичну особу, яка надає будь-якого виду послуги державі, місцевим органам влади або будь-яким державним компаніям. Серед іншого (доходи,

нерухоме, рухоме майно) повинні декларувати (і відповідно надавати до опублікування на сайті) дані про «наявні грошові активи, у тому числі готівкові кошти... сукупна вартість яких не перевищує 50 мінімальних заробітних плат, встановлених на 1 січня звітного року [1 МЗП на 1 січня 2015 р. – 1218 гривень, тобто наразі – 60900 грн. або 2400\$]»(ст. 46.1.8). На щастя, аспект декларування та розкриття інформації збережений тільки для осіб та ст. 3.1 і ст. 3.2а, але не для осіб прирівняних до «осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» в рамках ст. 3.2б і ст. 3.3. Хоча, саме визначення їх як «прирівняних осіб» може вести до зловживань щодо них та неправомірно розширить дію закону порушуючи таємницю особистого життя і комерційної діяльності, що явно суперечить світовій практиці. Але, **це явно відповідає мрії будь-якої поліцейської держави про збирання інформації та контроль за всім, що відбувається в країні.**

Ще однією категорією осіб на яку юридично поширено дію Закону «Про запобігання корупції» є «близькі особи» і «члени сім'ї», визначення яких дається в ст. 1.1 цього закону. Зокрема інформація щодо декларування згідно зі ст. 46.1.1 повинна даватися не тільки щодо осіб згаданих у ст. 3.1 і ст. 3.2а, але і «членів їхніх сімей». «Членами сім'ї» згідно ст. 1.1 Закону є «особи які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою и піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі». Щодо цієї категорії повинно бути повідомлено: ««прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків» (ст. 46.1.1)), данні про «об'єкти нерухомості, що належать ... на праві приватної власності, включаючи спільну власність, або знаходяться у них в оренді чи на іншому праві користування, незалежно від форми укладення правочину» (ст. 46.1.2)), данні про «об'єкти незавершеного будівництва, об'єкти, не прийняті в експлуатацію або право власності на які не зареєстроване в установленому законом порядку... розташовані на [їхніх] земельних ділянках.... повністю або частково побудовані з [їхніх] матеріалів чи за [їхні] кошти» (ст. 46.1.51)); дані про «Нематеріальні активи, ... у тому числі об'єкти інтелектуальної власності» (ст. 46.1.6)).

Як бачимо *передбачено значний обсяг інформації про членів сім'ї, які безпосередньо не здійснюють адміністративно-владну діяльність, але інформація про яких підлягає розголошенню у відкритому доступі.* У той же час згідно Європейської конвенції про захист прав людини (ЄКПЛ) (1950 р.): «1. Кожна людина має право на повагу до її особистого і сімейного життя,

житла й таємниці кореспонденції. 2. держава не може втручатися у здійснення цього права »(ст. 8). Потрібно відзначити, що ні Конвенція про боротьбу з корупцією, яка зачіпає посадових осіб Європейських Співтовариств або посадових осіб держав-учасниць (1997 р.), ні Конвенції Ради Європи проти корупції ні в інших документах ЄС або Ради Європи *членів сім'ї не згадують і не пов'язують їх з діяльністю публічних осіб і державних чиновників*. Потрібно відзначити, що такий зв'язок за українським законодавством незалежних фізичних осіб наділених окремої правоздатністю може розглядатися як порушення важливою норми Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права (1966), *про визнання правосуб'єктності кожної людини незалежно від його місцезнаходження* (ст. 16).

Міжнародне право надає фізичним особам, якими явно є і вищезгадані члени сімей, на захист приватності. Так, згідно з Директивою № 95/46 / ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про захист фізичних осіб при автоматизованій обробці персональних даних та безперешкодного руху цих даних" (1995 г.) впроваджуються детальні вимоги щодо захисту права суб'єктів даних, передбачаються механізми забезпечення ефективної реалізації принципів приватності через наглядову інстанцію і заборона передачі даних в треті країни, які не гарантують адекватного захисту приватності. Усього цього відкритий режим доступу згідно з українським законом явно не гарантує.

Крім того, згідно Конвенції Ради Європи № 108 «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» (1981 р.) держави (в т.ч. і Україна, як сторона) зобов'язалися «для захисту персональних даних, що зберігаються у файлах даних для автоматизованої обробки, уживають відповідних заходів безпеки, спрямованих на запобігання випадковому чи несанкціонованому знищенню або випадковій утраті, а також на запобігання несанкціонованому доступу, зміні або поширенню» (ст. 7). В свою чергу «термін "персональні дані"» за цією Конвенцією «означає будь-яку інформацію, яка стосується конкретно визначеної особи або особи, що може бути конкретно визначеною» (ст. 1).

Серед членів сім'ї власність яких підлягає декларуванню та виставленню на сайті Національного агентства згадані і діти. У той же час діти до 18 років мають в рамках міжнародного права особливий захист, який їм надає *Конвенція про права дитини* (1989 г.). Зокрема, передбачено, що «1. у всіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. 2. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї за

законом, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів» (ст. 3). У той же час ці принципи явно порушуються *безцеремонним бажанням держави поставити на перше місце інтереси своєї превентивної боротьби з корупцією над інтересами дітей*. Особливо яскраво це видно в рамках нехтування права дітей на особисте життя шляхом опублікування даних про їхнє майно в деклараціях батьків, які є «особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування». *Право на приватність дітей* сформульовано таким чином: «1. Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте життя, сімейне життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції, або незаконного посягання на її честь і репутацію. 2. Дитина має право на захист закону від такого втручання або посягань» (ст. 16 Конвенції про права дитини (1989 г.)). Також законодавець *абсолютно не цікавить окрема правосуб'єктність дитини*, на яку неодноразово вказував у своїй практиці ЄСПЛ, а в справі Хокканен Суд підкреслив також необхідність враховувати думку дитини, якщо вона є достатньо зрілою, щоб прийняти до уваги її думку (справа Хокканен ..., п. 61-62).

Крім того, неправомірним є *об'єднання в одній категорії дітей та повнолітніх дітей* (ст. 1.1 Закону України «Про запобігання корупції»). В даному випадку доволіно, лише на основі родинного зв'язку, умовно об'єднуються недієздатні особи 13 річного віку і 30 літні, повністю дієздатні особи, які можливо мають свою сім'ю і ніяким чином, крім спорідненості не об'єднані з декларантом. При цьому явно порушується надане ст. 12 ЄКПЛ право: «Чоловіки та жінки, які досягли шлюбного віку, мають право одружуватися і створювати сім'ю відповідно до національного законодавства, яке регулює здійснення цього права». Тим більше, що діти, які досягли повноліття, *не ведуть спільного господарства*, як інші члени сім'ї (чоловік) (визначення членів сім'ї за Сімейним кодексом України), можуть здійснювати *незалежну комерційну діяльність* і у разі обов'язкового декларування їх доходів і власності, крім втручання в їх особисте життя буде мати місце так само неправомірне втручання в їх комерційну діяльність, захищену *Європейською конвенцією про облаштування та підприємництво* (1955 г.)¹ і в рамках *Хартії ЄС про основні права* (2000 г.): «Свобода підприємництва визнається відповідно до права Союзу, національними законодавствами і національною практикою» (ст. 16).

Суперечать ЄКПЛ та практиці ЄСПЛ також норми ст. 51 Закону України «Про запобігання корупції», що стосуються широких **прав на моніторинг**

¹ <http://www.yur-info.org.ua/doc/1600376/Yevropeiska-konventsia-pro-oblashtuvannia-ta-pidpriiemnitstvo>

способу життя суб'єктів декларування з боку Національного агентства. Створення самого по собі спеціального органу з протидії корупції, навіть у формі спеціального суду визначається, якщо не суперечить Конвенції (ЄКПЛ) (справа *Fruni v.Slovakia* 2007 г., п. 140).

При цьому, *Європейський суд з прав людини* (ЄСПЛ) відносить корупцію до серйозної проблеми для багатьох країн, дозволяючи використання спеціальних методів розслідування, таких як таємні агенти, які можуть бути необхідні для збору доказів у цій галузі, за умови, що права та зобов'язання, впливають з міжнародних багатосторонніх конвенцій, що стосуються «спеціальних питань», наприклад права людини, не порушені (Справа *Раманаускас проти Литви*. № 74420/01, 05/02/2008, п. 50). При цьому ЄСПЛ зазначає, що «використання таємних агентів може бути можливо за умови, що воно підлягає чітким обмеженням і гарантіям, а суспільний інтерес не може виправдати використання доказів, отриманих в результаті підбурювання з боку поліції, що зробить високим ризик піддати обвинуваченого остаточному позбавленню справедливого судового розгляду з самого початку» (справа *Тейшейра де Кастро* п. 35-36 і 39; справа *Худобіна* п. 128; справа *Ванян проти Росії*, № 53203/99, п. 46-47 15 грудня 2005 року). При цьому співробітник поліції та інших органів не має права здійснювати підбурювання до злочину, який в іншому випадку не було б здійснено, а повинен діяти пасивно, не надаючи вплив на хід речей (справа *Тейшейра де Кастро* п. 38, справа *Раманаускас проти Литви* п. 55). Причому *особливим фактором є відсутність у влади особливих підстав для підозр*, наприклад відсутності судимості (справа *Тейшейра де Кастро* п. 37-38).

У цьому контексті потрібно згадати, те що сам моніторинг здійснюється *на основі створеного Національним агентством «порядку»* (ст. 51.3 Закону України «Про запобігання корупції»). Така норма явно суперечить практиці ЄСПЛ щодо можливості втручання в особисте життя на основі закону ст. 8 ЄКПЛ), оскільки як визначив Європейський суд такий закон повинен відповідати стандартам чіткості і прозорості, а не бути аморфним як у нашому випадку: «норма не може розглядатися як закон, якщо вона не сформульована з достатнім ступенем точності, що дозволяє громадянину регулювати свою поведінку» (справа *Сенді Таймс проти Великобританії* 1979 г.).

Багато справ, розглянутих ЄСПЛ в цьому контексті, стосувалося проведених владою *обшуків приміщень*, що належать заявникам. Такі дії, безсумнівно, є втручанням у право на повагу будинку. Однак вони будуть допустимими, якщо будуть відповідати умовам тестів легальності, доцільності і необхідності. У зв'язку з тестом *легальності*, допустимість самого обшуку, як і принципи його проведення, повинні мати відповідне, що виключає довільність,

підстава у внутрішньому праві, а обсяг та інтенсивність зроблених дій, щоб виконати умови тесту необхідності, мають бути пропорційними щодо реалізованих цілей (справа Баклі ..., п. 75). Однак у цьому останньому питанні можна припускати, що втручання може йти далі при обшуку приміщень, що мають службовий характер (справа Фанка (Funke) проти Франції від 25.02.1993р, скарга 10828/84, п. 47-59; справа Сосьєте .. ., п. 43-50; справа Добрев (Dobrev) проти Болгарії від 10.08.2006р, скарга 55389/00, п. 158-165).

Крім того, тлумачачи Конвенцію з прав людини, ЄСПЛ визначив поняття «житла» в сенсі ст. 8.1 ЄКПЛ широко, «розуміючи під ним також місце роботи людини, зауваживши, зокрема, що у французькому тексті використовується слово "domicile", яке має "широке значення". У будь-якому разі, враховуючи широке розуміння судом терміну "приватне життя", місце роботи особи також захищене від обшуків» (Справа Міель проти Франції" (Mialhe v. France). Рішення під 25 лютого 1993 р. - п. 28). Аналогічним широким розумінням четвертої поправки до Конституції США, яка передбачає право народу на недоторканність особи, місця проживання та майна апелює і Верховний суд США, щодо обшуків здійснених без достатніх на те підстав в приміщеннях, автомобілях, приміщеннях, які використовуються у комерційних цілях (Кац проти Штатаів". Див.: Katz v. United States. 389 US 147 (1967)).

ЄСПЛ неодноразово розглядало як втручання в особисте життя і відповідно порушення ст. 8 ЄКПЛ так само прослуховування телефонних розмов (справа Мелоун проти Великобританії, рішення від 2 серп. 1984 п. 330 і 450, справа "Круслен проти Франції". Рішення від 24 квітня 1990 р. (№ 176В). П. 547; справа "Х'ювіг проти Франції". Рішення від 24 квітня 1990 р. (№ 176В). п. 528). Причому, ЄСПЛ часто пов'язував протиправність телефонного прослуховування в сенсі ст. 8 ЄКПЛ базуючись на двох принципах Конвенції: захист приватного життя, і визначаючи телефонний зв'язок як певний вид кореспонденції (справа "Клас та інші проти Німеччини". Рішення від 6 вересня тисяча дев'ятсот сімдесят вісім р. (№ 28) п. 214). Захист в рамках ст. 8 ЄКПЛ відноситься до значення і методам комунікації, а не до її змісту, і, таким чином, Уряд, наприклад, не може стверджувати, що телефонні розмови про кримінальну діяльність не підпадають під дію ч. 1 ст. 8.² У справі Халфорд проти Сполученого Королівства³ було встановлено, що захист, що надається у відповідній до ст. 8 ЄКПЛ, поширюється на телефонні переговори, як службові, так і приватні, що проводяться по телефону, встановленому в офісі. Крім того, навіть у разі правомірності контролю над електронною кореспонденцією особи і притягнення його до суду, повинно бути відокремлене приватне листування,

² A v France, judgment of 23 Nov. 1993.

³ Halford v UK, judgment of 25 June 1997.

від листування, яке відноситься до корупційних діянь (справа Sociedade de Advogados, RL v. Portugal від 3 September 2015).

Щодо такого виду моніторингу, як прослуховування та перехоплення кореспонденції, то *Комітет ООН з прав людини в 1988 р.*, даючи свій коментар до ст. 17 Міжнародного Пакту про громадянські і політичні права, зазначив, що захист фундаментального права на приватність поширюється на всі види комунікацій: «Дотримання статті 17 вимагає, щоб цілісність і конфіденційність кореспонденції гарантувалась «де-юре» і «де-факто». Кореспонденція повинна доставлятися адресату без перехоплення і без відкриття або зчитування іншим способом. Контроль, електронного або іншого повідомлення, перехоплення телефонних, телеграфних або інших форм комунікацій, підслуховування і запис переговорів повинні заборонятися» (зауваження загального порядку 16. Стаття 17/Комітет ООН з прав людини, 32-а сесія. - 1988.).

Таким чином, Закон України «Про запобігання корупції» порушує цілу групу основних прав людини, як публічних державних осіб, так і членів їх сімей та третіх осіб. У першу чергу мова йде про право на особисте життя, право на персональні та конфіденційні дані, праві на правосуб'єктність, право на підприємницьку діяльність. Також порушуються права дітей. Невиправдано широким є і суб'єктне охоплення закону. Електронне декларування з публічним доступом до інформації також порушує право на приватність широкого кола осіб, які не є публічними особами. У свою чергу надання інформації про готівку у суб'єктів декларування крім неправомірного втручання в особисте життя також підвищує криміногенну небезпеку для суб'єктів декларування. Моніторинг, передбачений законом України не відповідає розробленим в рамках ЄКПЛ та практики ЄСПЛ стандартам.

Щодо більшого обсягу зобов'язань виконуваних органами влади України, ніж це було взято України, в рамках міжнародно-правових актів укладених з ЄС, то потрібно відзначити наступне.

Отримання безвізового режиму для України з ЄС пов'язується з виконанням нашою країною певного списку вимог з боку ЄС, що має назву «План дій відносно лібералізації ЄС візового режиму для України» (2010 р.) (Далі - План дій (2010 р))⁴. Цей документ був прийнятий в рамках «засідання у форматі Україна-ЄС з питань юстиції, свободи та безпеки». Даний орган не був наділений повноваженнями щодо прийняття обов'язкових актів для сторін

⁴ mfa.gov.ua/mediafiles/files/EU_UKR_VFP_ukr.doc

угоди «Про партнерство і співпрацю України і Європейського співтовариства» (1994 г.). Водночас, беручи до уваги наполегливе бажання України отримати безвізовий режим для короткострокового перебування громадян в ЄС, Україна прийняла на себе добровільне зобов'язання виконати вимоги цього документа. Пізніше, в рамках Угоди про асоціацію України з ЄС (2014) сам факт можливості отримання безвізового режиму України був чітко пов'язаний з виконанням Плану дій (2010 р) і визначений як правове зобов'язання сторін: Сторони зобов'язуються вжити послідовних кроків до встановлення безвізового режиму у відповідний час після створення умов для добре керованого і безпечного пересування людей, визначених у 2-фазовому Плані дій щодо лібералізації візового режиму, представленого на Саміті Україна - ЄС 22 листопада 2010 року» (ст. 19).

В рамках самого Плану дій (2010 р) серед 62 різного роду добровільно прийнятих Україною зобов'язань містилися і зобов'язання пов'язані з протидією корупції. Їх можна розділити на дві групи: 1. протидія корупції в рамках перетину кордонів (наприклад, «схвалення антикорупційних кодексів етики для посадових осіб будь-якого органу державної влади, що має справу із закордонними паспортами») і 2. протидія корупції всередині України. В даному випадку, нас більше цікавить друга група.

Вимоги другої групи протидії корупції були об'єднані в «2.3 Блок 3: Громадський порядок та безпека», а саме, його підблоки «2.3.1 Попередження та боротьба з організованою злочинністю, тероризмом та корупцією». Тут виділено два етапи дій: 1. «законодавчі та політичні засади» в рамках якого передбачено а) «Ухвалення законодавства про запобігання та боротьбу з корупцією, створення єдиного та незалежного антикорупційного органу; посилення координації та обміну інформацією між органами державної влади, які відповідальні за боротьбу з корупцією»; б) «схвалення відповідних Конвенцій ООН та Ради Європи у сферах, зазначених вище». А також 2. «критерії ефективної імплементації» де передбачено а) «імплементація законодавства про запобігання та боротьбу з корупцією, що забезпечується ефективним функціонуванням незалежного антикорупційного органу; розробка кодексів етики та навчань з питань боротьби з корупцією, особливо для посадових осіб, задіяних у правоохоронній та судовій діяльності», б) «імплементація відповідних Конвенцій ООН та Ради Європи, а також GRECO».

Як бачимо вимоги ЄС у сфері протидії корупції всередині України мали досить загальний характер, передбачаючи виконання п'яти завдань: ратифікація та імплементація відповідних міжнародно-правових актів, створення незалежного антикорупційного органу, прийняття законодавства про протидію і боротьбу з корупцією, обмін даними між державними органами,

відповідальними за протидію корупції та розробка етичних кодексів для протидії корупції серед суддів та правоохоронців.

Україна виконала в тій чи іншій мірі всі вимоги ЄС. Зокрема, були ратифіковані ключові конвенції з протидії корупції: Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ETS 173) (1999 р.), Конвенція ООН проти корупції (2003 г.), Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (1999 р.), Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000 р.) і Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом. Україна стала членом Груп держав Ради Європи проти Корупції (GRECO).

У сфері прийняття національного законодавства з протидії корупції ключовим став Закон України «Про запобігання корупції» (2014 р.). Потрібно відзначити, що у світовій і європейській практиці протидії корупції відсутні якісь загальні стандарти щодо повідомлення інформації та порядку її опублікування.

У той же час, надалі Україною з ЄС не приймалося додаткових правових актів щодо конкретизації виконання Плану дій (2010 р.). Фактично лише органи ЄС приймали акти з оцінки виконання Україною Плану дій (2010 р.). Останніми з них були Попередній п'ятий звіт про прогрес у виконанні Україною Плану дій з візової лібералізації (8 травня 2015) і Шостий звіт про прогрес у виконанні Україною Плану дій з візової лібералізації (2015) 905 final (18 грудня 2015). Ці акти не відповідають вимогам, що висуваються до категорії «міжнародний договір» у міжнародному праві та в праві України. Вони є актами об'єднання держав - міжнародної міждержавної організації Європейський Союз, членом якої Україна не є, оскільки не підписала з ЄС відповідну угоду (ст. 49 Договору про ЄС) і не приєдналася до її установчих договорів: Договору про ЄС та Договору про функціонування ЄС у редакції Лісабонської угоди (2007 г.). Крім того, згідно ст. 288 Договору про функціонування ЄС, категорія «правові акти Союзу» включає в себе «регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки ... рекомендації та висновки не мають обов'язкової сили». Категорія «звіт», який був прийнятий Європейською Комісією для Ради та Європейського Парламенту тут відсутній, і відповідно прав і обов'язків для ЄС не створює, будучи інформативним документом з рекомендаційним і не правовим статусом.

Таким, чином, звіт є рекомендацією Європейської Комісії для органів ЄС: Ради та Європейського Парламенту містить аналіз виконання Україною другого етапу плану дій. При цьому, у сфері боротьби з корупцією («Запобігання та боротьба з корупцією») електронне декларування та опублікування даних у відкритому доступі прямо не згадано. Вказана рекомендація в рамках чорнового П'ятого звіту (8 травня 2015): 1. Своєчасно публікувати декларації, 2.

Ефективно перевіряти майно і конфлікт інтересів посадових осіб, 3. Створення електронних баз даних майна і бенефіціарного володіння, 4. Створення єдиного веб-порталу для контролю витрат на громадські потреби. Як бачимо, навіть цей рекомендаційний документ не містить прямих норм щодо створення відкритої бази даних декларацій. Не міститься заклик до декларування власності та майна того широкого кола осіб, як це було визначено в Законі України «Про запобігання корупції».

Шостий звіт про прогрес у виконанні Україною Плану дій з візової лібералізації (2015) 905 final (18 грудня 2015) містить в п. 2.3.1.3 рекомендацію спрямовану Національному агентству з попередження корупції: почати в першому кварталі 2016 перевірку майна і потенційних конфліктів інтересів державних посадових осіб найбільш вразливих до корупції. Ця норма рекомендаційного характеру знову таки жодним чином не пов'язана з відкриттям баз даних для публічного перегляду, а закликає спеціальні органи з протидії корупції почати функціонувати в 2016 р, що є абсолютно справедливим, в тому числі, і з перевірки поданих декларацій державних чиновників. При цьому рекомендацій щодо створення відкритої електронної бази цей не правовий документ не містить.

Крім того, Україною з ЄС останнім часом підписано кілька актів, що передбачають введення електронного декларування державними чиновниками: Угода про фінансування Контракту для України з розбудови держави між Урядом України та Європейською Комісією, що діє від імені Європейського Союзу, та показників результативності, що враховуються під час прийняття рішення відносно надання траншів (13 травня 2014 р.) (далі - Угода) і Меморандум про взаєморозуміння між Україною, як позичальником та Європейським Союзом, як Кредитором (22 травня 2015 р.) (далі - Меморандум).

Щодо цих актів потрібно відзначити наступне. По-перше, вони не пов'язані з отриманням безвізового режиму, регулюючи питання отримання фінансової допомоги від ЄС. По-друге, згідно Закону України «Про міжнародні договори» (2004 р) визначено, що певна категорія міжнародних договорів - «що стосуються прав, свобод та обов'язків людини й громадянина» (ст. 9.26) підлягає виключно ратифікації. При цьому у зв'язку з впливом Угоди (2014) на права людини, зокрема в питанні електронного декларування даних, згідно українського законодавства, воно підлягає ратифікації, чого зроблено не було. По-третє, відповідно до Віденської конвенції про право міжнародних договорів (1969 р) та Статуту ООН (1945 г.) міжнародні договори підлягають реєстрації в Секретаріаті ООН й опублікуванню у відповідних збірниках ООН: «Договори, після набрання ними чинності надсилаються до Секретаріату Організації Об'єднаних Націй для реєстрації або для зберігання у справах та занесення до

переліку, залежно від випадку, та для опублікування» (ст. 80 ВК 1969 р.) і « 1. Кожен договір і міжнародна угода, укладені будь-яким членом Організації після набрання чинності цього Статуту, повинні бути, при першій нагоді, зареєстровані в Секретаріаті і ним опубліковані» (ст. 102 Статуту ООН). Крім того, окремий порядок передбачений і в національному праві України для опублікування чинних міжнародних договорів: «1. Чинні міжнародні договори України публікуються українською мовою в "Зібранні діючих міжнародних договорів України" та інших офіційних друкованих виданнях України» (ст. 21.1 Закону України «Про міжнародні договори України») і «3. Чинні міжнародні договори України включаються в установленому порядку до Єдиного державного реєстру нормативних актів» (ст. 22.2 Закону України «Про міжнародні договори України»). Але для Угоди про фінансування Контракту для України з розбудови держави...» (13 травня 2014 р.) ці вимоги не виконані - вона не опублікована у встановленому порядку. Вище перераховані аспекти ставлять під сумніви правову силу угод про фінансування Контракту (2014 р.). Відповідно, з точки зору українського законодавства, правовим актом з перерахованих вище, що містить зобов'язання України ввести електронне декларування є тільки Меморандум про Взаєморозуміння між Україною, як Позичальником та Європейським Союзом, як Кредитором (22 травня 2015 р.) Ратифікований Верховною Радою України. Але, Меморандум (2015 р.) у свою чергу не є актом релевантним щодо питання ведення безвізового режиму з ЄС, регулюючи питання отримання фінансової допомоги.

Таким чином, Закон України «Про запобігання корупції», надаючи доступ до інформації про «осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» та «членів їхніх сімей» у відкритий доступ на сайті в інтернеті явно порушує цілу низку європейських норм, що стосуються захисту особистого життя і права на персональні та конфіденційні дані. Він порушує так само цілий ряд прав членів сімей декларантів та третіх осіб: право на особисте життя, право на персональні та конфіденційні дані, право на правосуб'єктність, право на підприємницьку діяльність. У свою чергу надання інформації про готівку у суб'єктів декларування крім неправомірного втручання в особисте життя є також підвищує криміногенну небезпеку для суб'єктів декларування. Крім того порушені міжнародні стандарти захисту дітей. У свою чергу саме правовий зв'язок між отриманням Україною безвізового режиму і електронним декларуванням у відкритому доступі декларацій державних чиновників відсутній. Звіти Європейської Комісії щодо безвізового режиму не є актами, які створюють правові зобов'язання в рамках міжнародного

та національного права України, а в рамках права ЄС є рекомендаціями для Європейського Парламенту та Ради. Угода і Меморандум мають інший предмет регулювання і не пов'язані з отриманням безвізового режиму, хоча й містять зобов'язання щодо введення електронної бази даних про майно посадових осіб, хоча нічого про відкритий доступ до цих баз не пишуть. Більше того, щодо Угоди не виконано ряд обов'язкових міжнародно-правових та національних процедур: опублікування (міжнародне та національне), внесення до Єдиного державного реєстру нормативних актів. При цьому, слід зазначити, що стосовно надання безвізового режиму Угода і Меморандум не релевантні.

Враховуючи вищезазначене та керуючись статтею 86 Конституції України та статтею 15 Закону України «Про статус народного депутата України», прошу вжити відповідних заходів щодо приведення роботи органів влади України у відповідність до Конституції України та європейських стандартів у сфері прав людини у зв'язку із намаганнями під гаслами боротьби з корупцією порушити право на особисте життя громадян України і право на персональні та конфіденційні дані.

З повагою,

А.Л.Деркач
(посв.№357)